

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

Koolimuusika pilliõpetaja õppekava

Mare Kilk

ÕPILASTE MOTIVATSIOON AKORDIONIORKESTRIS OSALEMISES „TREMOLO“
NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Kadri Steinbach

Kaitsmisele lubatud.....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2014

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Motivatsioon ja õpimotivatsioon	5
1.1. Motivatsiooni mõiste ja olemus	5
1.2. Õpimotivatsiooni mõiste ning õpimotivatsioon muusikakooli kontekstis.....	7
1.3. Koosmäng muusikaõppe motivatsiooni tõhustava tegurina	10
2. Akordioniorkestrid Eestis – ajalugu ja tänapäev	12
2.1. Akordioniõpetuse ajalugu ja professionaalsed akordionistid Eestis.....	12
2.2. Akordioniorkestrite tegevus Eestis	13
3. Uurimistöö metoodika	17
3.1. Valim ja taustainfo kirjeldus.....	17
3.2. Andmekogumismeetod ja protseduurid	18
3.3. Andmeanalüüs	18
4. Tulemused ja arutelu	19
4.1. Järeldused.....	24
KOKKUVÕTE	27
KASUTATUD KIRJANDUS	28
Lisa 1. Ankeetküsimustik	29
Lisa 2. Akordioniorkestri „Tremolo“ repertuaar aastatel 2001-2013.....	31
Summary.....	34

SISSEJUHATUS

Akordioniorkester „Tremolo” loodi 2001. aastal vajadusest anda õpilastele võimalus koosmusitseerimiseks ja kontserttegevuseks. Algaastail oli osavõtt orkestritööst aktiivne ja koosseis üpris stabiilne. Aegade jooksul on tekkinud suur õpilaste „voolavus”, mis oluliselt destabiliseerib orkestri mängutehnilist olukorda. On nii neid õpilasi, kes on mänginud ainult paar-kolm kuud ja lahkunud, kui ka neid, kes mängivad orkestri loomisest saadik. Samasugust tendentsi olen täheldanud ka teiste Eestis asutatud akordioniorkestrite juures – nad kas on lõpetanud tegevuse või elujõulisuse säilitamiseks ühinenud. Samasuguse probleemiga puutuvad kokku ka teised suured muusikakollektiivid – noorte puhkpilli- ja sümfooniaorkestrid.

Selline olukord on tõstatanud mitmetahulise **uurimisprobleemi**, mille olen formuleerinud küsimustena: 1) millised tegurid motiveerivad õpilasi osalema orkestritöös; 2) kuidas mõjutab orkestritöös osalemine õpilaste õpimotivatsiooni ning nende erialast arengut; 3) mis põhjustab orkestrist väljalangemist ning motivatsioonikadu orkestris osaleda?

Kuna nende küsimuste üle arutlevaid üliõpilastöid hetkel tehtud ei ole, siis ongi käesoleva bakalaureusetöö **eesmärgiks** välja selgitada olulised tegurid, mis motiveerivad õpilasi osalema orkestritöös ja kuidas mõjutab orkestritöös osalemine õpilaste õpimotivatsiooni ning nende erialast arengut. Neid küsimusi uurin ma akordioniorkester „Tremolo” näitel, olles ise selle orkestri seotud nii õpetaja kui mängijana. Ka praegu on orkester elujõuline, kuid seda peamiselt Leedu ja Läti akordioniõpilaste toel. Eesti mängijate osakaal on viimastel aastatel märkimisväärselt vähenenud ning uusi liikmeid on lisandunud üksikuid. 2013. aasta lõpuks oli 35-st orkestrandist vaid 4-5 eesti akordionisti. Lisaks motivatsiooni puudutavale on käesoleva bakalareusetöö lisaväärtus ka akordioniorkester “Tremolo” tegevusest ülevaate andmine ning põgus ülevaade Eesti akordioniõpetuse ajaloost.

Varasematest uuringutest, mis käesolevat tööd lähedalt puudutavad, võib tuua näiteks Anton Kogani magistritööd „Muusikakoolist väljalangemise ennetamine õpimotivatsiooni tõhustamise kaudu“, mis uurib õpimotivatsiooni muusikakooli kontekstis (Kogan 2012). Akordioniõpetuse ajalugu ja akordioniorkestrite tegevust Eestis on pikemalt käsitlenud Tiina Välja oma raamatus „Akordionimäng Eestis” (Välja 2008).

Käesoleva töö esimesed kaks peatükki annavad ülevaate bakalaureusetöö teoreetilistest lähtealustest. Esimeses peatükis annan ülevaate motivatsioonist ja õpimotivatsioonist, teine

peatükk kirjeldab akordioniõpetuse ajalugu ja akordioniorkestrite tegevust Eestis. Kolmas peatükk sisaldab uurimistöö metoodikat, valimit, andmekogumis- ja andmeanalüüsimetodit. Neljandas peatükis esitan ankeetküsitluse tulemused, analüüsin neid ning teen järeldused.

1. MOTIVATSIOON JA ÕPIMOTIVATSIOON

Käesolevas peatükis defineerin motivatsiooni mõiste, tutvustan lähemalt peamisi motivatsiooniteooriaid ning annan ülevaate õpimotivatsioonist, seda ka muusikakooli kontekstis.

1.1. Motivatsiooni mõiste ja olemus

Motivatsiooni on sageli defineeritud kui sisemist jõudu, mis paneb inimest elus tegutsema, olgu see kas või kõndima õppimine, koolitarkuse omandamine, või enda arendamine töökeskkonnas – selleks kõigeks on üks liikumapanev jõud, mida saab nimetada motivatsiooniooniks. Motivatsiooni mõiste seostub paljude eluvaldkondadega, olgu see siis pedagoogika, ärijuhtimine, sotsiaalsed suhted – igal pool, kus on tegemist inimestega.

Motivatsiooni võib nimetada ka asjaolude kogumiks, mis on käitumise ajendiks. Neid asjaolusid nimetatakse motiivideks. Motiive tekitavad vajadused (Kivisild 2009).

Üks tuntumaid motivatsiooniteoreetikuid oli humanistliku psühholoogia rajaja Abraham Maslow, kes tõi välja vajaduste hierarhia viis põhivajaduste taset (Maslow 2007, lk 76-87):

- 1) füsioloogilised vajadused
- 2) turvalisuse vajadus
- 3) kuulumise vajadus
- 4) tunnustuse vajadus
- 5) eneseteostuse vajadus

Maslow väitis, et inimese vajadused kasvavad hierarhiliselt alt üles ja kõrgema taseme vajadused ei teki enne, kui madalama taseme vajadused on rahuldatud. Vajaduste rahuldamine ei vii vajaduste kustumisele, vaid hoopis uute kõrgemate vajaduste tekkele. Maslow eristab ka kognitiivsed põhivajadused – teadmise ja mõistmise iha ning esteetilised vajadused (Maslow 2007, lk 88-92).

Enamik tänapäevaseid motivatsiooniteooriaid tugineb Maslow üldprintsiiбил, tuues sisse nii füsioloogilised vajadused kui ka eneseteostuse ning õppimise.

Motivatsiooni algallikana on sageli määratletud inimest ennast, kuigi sageli on motivatsioon jagatud sisemiseks ja välimiseks. Sisemise motivatsiooni aluseks on eelkõige tegevusest või protsessist endast tulenev huvi, põhielementideks on selle juures uudishimu, uurimine ja probleemide lahendus. Välimise motivatsiooni puhul on isik orienteeritud kas sotsiaalsetele faktoritele (prestiiž, liidripositsioon, teiste isikute tunnustus jne) või pragmaatilistele faktoritele (hinne, auhind, kiitus-karistus, pääs kõrgkooli jne) (Sepp 2004, lk 43-44).

Tänapäeval nähakse motivatsiooni mitmetahulisemana, mitte niivõrd kahetasandilise sisemise-välimisena, vaid nende koosmõjuna. Seejuures võetakse arvesse nii kognitiivseid ja emotsionaalseid tegureid kui ka isiksuslikke ja sotsiaalseid faktoreid. Edgar Krull tõdeb oma raamatus „Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat“: „inimmotivatsioon on erakordselt keeruline ilming ning ühe ja sama käitumise aluseks võivad olla täiesti erinevad sisemised motiivid“ (Krull 2000, lk 394).

Daniel H. Pink defineerib motivatsiooni kui eelduste ja ettekirjutuste kogusid, kuidas maailm toimib ja kuidas inimesed käituvad. Ta jagab motivatsiooni kolme eeldusega mõistetakse: inimesed on bioloogilised olendid, kes võitlevad oma ellujäämise nimel; inimesed reageerivad oma keskkonnast tulevatele preemiatele ja karistustele; inimestel on ka kolmas tung – vajadus õppimise, loomingu ja parema maailma järele (Pink 2011, lk 201).

Motivatsiooni kujunemisest väliste ja sisemiste tegurite mõjul kirjutavad oma töödes ka John Dewey, Jean Piaget, Deci. Need teoreetikud räägivad siiski enam sisemisest motivatsioonist. Toetudes inimloomuse sisemise aktiivsuse kontseptsioonile, väidavad nad, et kõrvuti baasvajaduste rahuldamise ja välisele mõjutusele reageerimisega ilmutavad inimesed huvi oma keskkonna, ümbruskonna vastu ja püüavad realiseerida oma võimeid. Sisemiselt ajendatud käitumise korral on tegemist motivatsiooniga, mida põhjustavad otseselt isiklik huvi, rahuldus- ja rõõmutunne (Krull 2000, lk 402).

Haridusega seoses räägitakse palju spetsiifiliselt õpimotivatsioonist ning õppimise seosest erinevate motivatsiooniliikidega. Näiteks toob Anti Kidron oma raamatus „Psühholoogia põhisuunad“ välja kolme liiki tegurid, mis mängivad kaasa motivatsioonis ning mis võivad toimida ka samaaegselt. Lisaks bioloogilistele ajenditele (instinktid, tungid ja tarbed) on biheivioristlike teooriate kohaselt olemas ka omandatud käitumisajendid, mis on õpistrateegiate kaudu elu käigus omandatud. See tähendab, et motivatsioonis on keskne osa õppimisel. Lisaks võib tuua humanistliku psühholoogia teooriad, mis toonitavad motivatsioonis füsioloogiliste ning

sotsiaalsete vajaduste kõrval kõrgemaid, üksnes inimesele omaseid eneseaktualiseerimisega seotud vajadusi (Kidron 2001, lk 105).

Šveitsi psühholoogi Jean Piaget'i peetakse kognitivistliku suuna rajajaks hariduses. Piaget arvates toimub kognitiivne areng erinevates etappides, mis on seotud inimese vanusega. Kui väikelapsed näevad vaid probleemi või situatsiooni osa, siis vanemaks saades kognitiivne küpsus suureneb tänu palju suuremale teadmiste kogupagasile. See aga võimaldab näha laiemaid perspektiive ja langetada teadlikumaid otsuseid. Seega toimub õppimine ikka lihtsamalt keerulisemale.

Piaget järgi on inimese tunnetusliku aktiivsuse aluseks ebakõla väliskeskkonnast tuleva uue info ja juba olemasolevate mõtteskeemide vahel. Ta väidab, et selle ebakõla vähendamised püüdlus ongi igasuguse õppimise aluseks ning liikumapanevaks jõuks ehk (õpi)motivatsiooniks. Huvi uute kogemuste vastu ning mõõdukas ebakõla teadaoleva ja tundmatu vahel loovad soodsad tingimused õppimiseks ja arenguks (Piaget).

1.2. Õpimotivatsiooni mõiste ning õpimotivatsioon muusikakooli kontekstis

Edgar Krulli arvates on motivatsiooni soodustamine pedagoogikas üks äärmiselt keerukas probleem. Kõige olulisem on mõista, et lihtsate meetodiliste võtetega ei saavutata õpilaste motiveerituse tõusu. Vajalik on õpetajate õppe- ja kasvatustöös laiahaardeline lähenemine nii üksikõpilastele kui ka tervele klassile (Krull 2000, lk 391).

Igapäevakõnes peetakse õpimotivatsiooni all silmas püsivat ja lapsele omast õppimist mõjutavat loomuomadust. Arengupsühholoogia tänapäevase käsitluse järgi aga ollakse veendunud, et lapsed võivad olla motiveeritud õppima mitmel erineval viisil. Väga oluline on küsimus: mida, kuidas ja miks on õpilased motiveeritud õppima. Motivatsiooniliste suundumuste kujunemist mõjutavad lapse oma mõtted ja uskumused. Nendest aga sõltub ka lapse käitumine ja õpitulemused. Kuna uurijate arvates on inimesel kaasasündinud vajadus näha end oskusliku ja võimekana, on seegi üks motiive, mis aktiveerib õpimotivatsiooni. (Mägi, lk 90)

Albert Bandura on põhjalikult uurinud eduelamuse rolli ja mehhanismi motiveeriva faktorina. Tema arvates mõjutab inimese eesmärgipärast käitumist kaks põhilist motivatsiooniallikat.

Esimene seostub inimese võimega prognoosida oma käitumise tagajärgi. Toetudes varasematele kogemustele, püütakse hinnata, milliseks võiksid kujuneda järgneva tegevuse tulemused. Teiseks motivatsiooni allikaks on tegevuseesmärkide aktiivne püstitamine. Kui eesmärk tundub jõukohane, ollakse edu nimel valmis pingutama. Kui eesmärgi saavutamisele suunatud tegevus osutub edukaks ja toob kaasa rahulduse, suureneb ka veendumus oma toimetulekust selles valdkonnas ja püstitatakse uusi ning veel suuremat pingutust nõudvaid eesmärke. Need ideed on kohandatavad ka õpimotivatsiooni konteksti (Krull 200, lk 400).

Ka Viire Sepp (Sepp 2010) peab õpimotivatsiooni üheks olulisemaks komponendiks eesmärki, mis on nii tegusemise impulsiks kui ka tegutsemisele suuna andjaks.

Sepp eristab õpi- ja saavutusmotivatsiooni valdkonnas kaht eesmärkide kategooriat. Üheks on valdamisorientatsioon või orienteeritus ülesandele, mis lähtub sisemisest vajadusest omandada meisterlikkus, kompetentsus, kõrged võimed või võimekus. Teiseks on soov ilmutada üleolekut teistest, paista teistest kompetentsem või oma madalat kompetentsust varjata (soorituseesmärk, ego-orientatsioon) (Sepp 2010, lk 45).

Eelnimetatud autorpeab motivatsiooni andeka või loova käitumise peamiseks karakteristikuks. Kui inimesed kasutavad väljendeid „ma armastan muusikat“ või „mulle meeldib ülesandeid lahendada“ näitab see inimese kiindumust mingisse kindlasse valdkonda ja suurt sisemist huvi.

Huvi mõiste on käesoleva töö seisukohalt oluline. Seda esiteks juba seetõttu, et uurin õpimotivatsiooni huvikoolis. Samuti on huvi oluline tegur motivatsiooni tekkeks. Pintrich ja Schunk on kirjeldanud huvi eri tasandeid (Sepp 2010, lk 40).

Nad peavad isiklikku huvi suhteliselt püsivaks, kestvaks iseloomujooneks või isikuomaduseks, mis on suunatud mingile tegevusele või alale (nt huvi spordi, muusika, loodusteaduste vms vastu). Isiklik huvi väljendub armastuses mingi ala vastu ja isikliku naudingu saamises. Huvi kui psüühiline seisund tekib isikliku huvi ja seda toetava keskkonna koosmõjus.

Huvikoolis (muusikakool, kunstikool jms) õppija jaoks on esmatähtis huvi õpitava vastu.

Laps astub huvikooli oma isiklikul soovil ja/või vanemate suunamisel. Ta tahab algul innustunult omandada uusi oskusi ja teadmisi. Nüüd on õpetajal määrav roll, kuidas ta suudab luua lapsele sellise töökeskkonna ja koostöövormi, mis aitab ka rutiinsete harjutuste ja tegevuste puhul hoida lapse positiivselt motiveerituna ning säilitaks temas rahulolutunde oma tegemistest. Muusikakoolis motiveerib see, mis rõõmu valmistab. Kui saab selgeks uus pala või harjutus,

loob see heaolutunde. Kuid motivatsiooni tuleb pidevalt uuesti luua. Iga uue oskuse omandamiseks tuleb teada ja kasutada õpilase individuaalseid omadusi motiveerimaks töötama õpilasi püstitatud eesmärkide nimel. Siinkohal on väga olulised õpetaja teadmised psühholoogiast ja pedagoogikast.

Vahel kaotavad õpilased kõigest hoolimata huvi õpitava vastu. Siin mängib rolli sisemise motivatsiooni kadumine või uute huvide tekkimine. Ohtlik on ka ülemotiveeritus see tähendab, et inimene peab oma eesmärgi iga hinna eest saama. Arvates, et tema õnn seisneb üksnes eesmärgi saavutamises, kaotab ta takistuste ilmnemisel enesekontrolli ja jookseb ummikusse. Tegevusest kaob positiivne emotsioon ja paratamatult pidurdub areng (Hohensee 2002, lk 63-81).

Huvikooli kontekstis mängib motivatsioon tähtsat rolli, sest see on võti, mis loob noores huvi ja püsivust oma tegevuse vastu. Motivatsioon ehitatakse üles põhimõttel: **tahan** (vajadused, soovid, kiindumused, neist teadlik olek); **suudan** (formuleeritud vajadused, soovide lahendamise edukuse sisemine veendumus); **pean** (arusaamine teadliku soovi täitmise vajalikkusest). Positiivse motivatsiooni kujunemisel on tähtis ka noorte vaba tahe huvitegevuses osalemiseks, nende algatusvõime tunnustamine ja võimalus kaasa rääkida eesmärkide püstitamisel ning võimalike lahenduste üle otsustamises. Huviharidus annab noorele nii praktilisi kui sotsiaalseid oskusi, võimaldab arendada kohuse- ja vastutustunnet, meeskonnatööoskus (weebly.com/noorte-motivatsioon-huvitegevuses.html).

Muusikakooli kontekstis on motivatsiooniga tegelenud E. V. Kozõreva, kelle teooriast on ülevaate teinud Anton Kogan (Kogan 2012, lk 10-11). Kirjeldan siinkohal lähemalt mõningaid Kozõreva olulisemaid ideid.

Kozõreva arvab, et muusikakooli õppima tulnud lapse põhimotiiviks on saada selgeks pillimäng. Säilitamiseks positiivset õpimotivatsiooni on oluline tihe koostöö lapsevanematega. Ühest küljest tuleb arvestada nende huvide ja soovidega, teisalt on õigustatud loota neilt toetust lapse tegevusele ja soodsa tööõhkkonna loomist koduseks harjutamiseks.

Muusikakooli käsitletav repertuaar on vastavuses lapse muusikalise arenguga. Õpetaja ülesandeks on korraldada õppeprotsess selliselt, et õpilane ei kaotaks motivatsiooni. Kasutada võib mängumeetodeid, pala visualiseerimist, interaktiivseid meetodeid.

Kui õpilase huvi langeb oma põhipilli suhtes, siis ei kajasta see huvi langust muusikategemise vastu üldiselt. Vahel soovitakse omandada mingi teise pilli oskus kui põhipill mingil põhjusel ei ole enam atraktiivne.

Hetkel tegeletakse Eestis uute muusikakooli ainekavade väljatöötamisega. Minu enese kogemus ütleb, et ainekavade muutmine – erinevate muusikastiilide sissetoomine, kaasaegne repertuaar kõrvuti klassikalise korrapärasusega, ansamblimängu suurem osakaal aitab vältida Kozõreva uurimuses välja toodud kitsaskohti ning tõstab õpilaste motivatsiooni muusikakoolis.

1.3. Koosmäng muusikaõppe motivatsiooni tõhustava tegurina

Maslow ütles „inimese motivatsioon aktualiseerub käitumisena peaaegu alati suhtes olukorra ja teiste inimestega“ (Maslow 2007, lk 69) kehtib väga hästi koosmusitseerimise puhul.

See on ideaalne rühmatöö liik – kõik õppijad on tegevusse kaasatud, nad on võrdse osatähtsusega. Ansambli või orkestri kontekstis saame rääkida ka õpilaste saavutus- või eneseteostuse vajadusest. Ka tagasihoidlikuma pillimängu oskusega õpilased saavad kollektiivis rakendada oma väheseid võimeid, sest partiid koostatakse nende taset arvestades. Nii kogevad nad edu ühistöös ning esinemistel, mis üksikesinejana ei pruugi alati realiseeruda.

Ansamblimänguga seostub veel üks inimese sotsiaalsetest vajadustest – alateadlik kuuluvuse vajadus. Koosmäng eeldab selle liikmete maksimaalset koostööd ja üksteisega arvestamist. Siin kerkib esile ka positiivne võistlusmoment kui iga grupitöö orgaaniline osa. Kuna ansambliliikmetel on võrdsed kohustused, siis iga indiviidi tegevuse tõhususest sõltub ühistöö kvaliteet ja tulemuslikkus. Olen täheldanud, et ka tagasihoidlikumate eeldustega õpilased püüavad sammu pidada edukamate ja omandavad nende eeskujul edukalt raskemaid ja keerulisemaid elemente.

Kui paljudel õpilastel segab laitmatut esitamist sooritada esinemisärevus, siis koosmusitseerimise puhul on see probleem pea olematu.

Kõigele eelnevale tuginedes võib väita, et koosmusitseerimine tõstab laste motivatsiooni pilli õppida.

Muusikakoolide üks eesmärke on, et õpilane saaks juba õppimise ajal osaleda suuremates kollektiivides ja seda enam siis, kui ta on kooli lõpetanud. Nii ei katke side muusika ja

pillimängu oskusega. Olles ise akordioniõpetaja, keskendun käesolevas bakalaureusetöös uurimisele, kuidas ja kas tõstab akordioniorkestris osalemine akordioniõpilaste õpimotivatsiooni.

2. AKORDIONIORKESTRID EESTIS – AJALUGU JA TÄNAPÄEV

Järgnevas peatükis annan lühiülevaate akordioniõpetuse ajaloost Eestis, akordioniorkestrite tegevusest ning täpsemalt akordioniorkester „Tremolo“ tegevusest, mille endised ja praegused liikmed on minu bakalaureusetöö valimiks.

2.1. Akordioniõpetuse ajalugu ja professionaalsed akordionistid Eestis

Eestis hakkas akordion levima 1920. aastail peale Eesti Vabariigi iseseisvumist. Akordion oli haruldane ja kallis pill, mida laiemalt ei tuntud. Esimesed akordionimängijad Eestis olid iseõppijad, mitmed neist olid küll eelnevalt õppinud mõnd teist pilli, enamasti klaverit.

1920. aastatel tekkis palju erinevate kooslustega triosid, kvartette ja tantsumuusika- ja džässansambleid, kus üheks instrumendiks oli sageli akordion. Neid jagus üle terve Eesti.

1949. aastal avati Tallinna Muusikakoolis (alates 1975 G. Otsa nim Tallinna Muusikakool) rahvapilliosakond, kus õpetati peale akordioni veel kannelt, bajaani, balalaikat ja domrat. Esimeseks akordioniõpetajaks oli Leopold Vigla. Õppetöö toimus üleliiduliste õppekavade järgi. Kuna akordioni originaalrepertuaar ja erialane noodimaterjal polnud kättesaadav, tuli kasutada transkriptsioone klaveripaladest, lavamuusika seadeid ja populaarsete meloodiate töötlusi. Metoodilisi aineid õppekavad ei sisaldanud (Välja 2008, lk 46).

Eesti akordionimängu koolkonna rajajaks saigi Leopold Vigla. Erinevatele pillidele kirjutatud õppematerjalidele tuginedes ja oma ideid õppeprotsessides kasutades töötas Vigla välja oma akordionimängu tehnika. Ta on kirjutanud „Akordionimängu õpiku“ (1960) ja „Akordionimängu põhialused“ (1963), mida kasutatakse siiani. Repertuaari täiendamiseks tegi Leopold Vigla palju seadeid akordionile (Välja 2008, lk 46).

Leopold Vigla esimeste õpilaste seas olid paljud tuntud akordionistid ja pedagoogid: Jutta Bock, Betty Vald (hiljem Gordon), Uno Arro, Vanda Tammann, Vello Karu, Heinrich Annion, Heldur Jakon, Jaan Sommer jmt. Neist said Eesti akordionimuusika rajajad ning peamised õpetajad (Välja 2008, lk 47).

Tartu Muusikakoolis (alates 1971 H. Elleri nim Taru muusikakool) hakati akordioni süstemaatiliselt õpetama 1945. aastal. Esimene õpetaja oli Woldemar Koch, kes oli omandanud hariduse Taru Kõrgemas Muusikakoolis (Välja 2008, lk 53).

1960. aastal tuli Tartu muusikakooli akordioni ja dirigeerimise eriala lõpetanud Uno Arro. Tunduvalt paranes õpetamise metoodika, eri liiki praktikate läbiviimine. Õpetajad hakkasid tegelema metoodiliste probleemidega ja enesetäiendamisega (Välja 2008, lk 53).

Tallinna Riiklikus Konservatooriumis astusid esimesed akordionistid puhkpillide kateedrisse. Esimesed sisseastujad olid Venda Tammann, Heinrich Annion, Heldur Jakon ning statsionaari Endel Jukk. Õppejõuna asus tööle Leopold Vigla. 1964/65. aasta teadusliku töö raames töötas ta välja akordioni eriala programmi. Kevadel 1973 sooritati konservatooriumis viimane akordioni eriala eksam. Seejärel katkes akordionalane koolitus peaaegu kolmekümneks aastaks. Akordioniõpetus jäi lisapilli seisusesse koorijuhtide ja muusikapedagoogika eriala juures (Välja 2008, lk 58).

Akordioni erialase kõrghariduse puudumine Eestis jättis oma jälje: akordioni kui instrumendi reputatsioon Eesti muusikaringkondades oli madal, eesti heliloojate poolt kirjutatud originaalrepertuaari väga vähe. 2002. aastal avati EMTA Tartu filiaalis akordionieriala, mis valmistab ette akordionipedagooge. Praeguseni töötab seal Külli Kudu (Välja 2008, lk 61).

Sama eriala avati 2004 ka Tallinnas. Õpetajana töötavad seal Sirje Mõttus, Tiit Kalluste, Tiina Välja (Välja 2008, lk 62).

2.2. Akordioniorkestrite tegevus Eestis

Akordioniorkestreid on asutatud Eesti muusikakoolides (Pärnu, Võru, Narva, Tartu) ning lisaks ka vabariiklikke, millele käesolev bakalaureusetöö keskendubki.

Pärnu muusikakoolis õpetatakse akordioni alates 1947. aastast. Esimese akordioni õpetajana asus tööle Artur Aola, kes 1951. aastal lõi Eesti esimese akordionistide orkestri. 1974. aastani juhatas ta sümfooniaorkestri eeskujul loodud akordioniorkestrit koos löökpillidega (Välja 2008, lk 35).

Võru Muusikakooli akordioniorkester asutati 1960. aastal. Orkestris mängis 12 õpilast. 2008 moodustati ühisorkester Kehra Kunstidekooli ja Aruküla Huvialakeskusega „Pääsulind“. Dirigendid olid Eero Palpsepp ja Heli Raitar ([.rahvakultuur.ee/?f=55&t=178&k=43539](http://rahvakultuur.ee/?f=55&t=178&k=43539)).

Narva Muusikakooli akordioniorkester asutati 2000. aastal. Orkestris mängis 25 õpilast. Dirigent oli Ljudmilla Juzvik ([.rahvakultuur.ee/?f=55&t=178&k=1787](http://rahvakultuur.ee/?f=55&t=178&k=1787)). Lisaks on orkestreid olnud Tartus ja Tallinnas.

1973. aastal loodi Vello Karu ja Uno Arro juhtimisel Vabariiklik Akordionistide orkester. Orkestri tuumiku moodustasid G. Otsa nim. Tallinna Muusikakooli ja H. Elleri nim. Tartu Muusikakooli õpilasorkestrid ning lastemuusikakoolide õpetajad (koolide vilistlased). Orkestri suurus oli 35-40 mängijat. Kokku saadi 2 korda aastas ja tegevusaja jooksul esineti kõigis suuremates Eestimaa keskustes. Orkestri repertuaar oli väga mitmekülgne. Kõik teosed olid Vello Karu ja Uno Arro arranžeringud. Orkestri saatel esinesid ka instrumentaal- ja vokaalsolistid. Vabariikliku orkestri tegevus kestis ligi 10 aastat (Välja 2008, lk 50).

Vabariikliku orkestri tegevuse lõppedes 1982 jätkas U. Arro juhtimisel aktiivset tegevust H. Elleri nim. Tartu MK õpilaste ja vilistlaste orkester. 2001. aastal loodi Abja muusikakooli õpetaja Valdo Värgi initsiatiivil vabariiklik koondorkester „Tremolo“. Järgnev „Tremolo“ tegevuse kirjeldus põhineb käsikirjalisel kroonikal, mille on kogunud ja kokku pannud üks orkestri asutajaliikmeid, Kilingi-Nõmme muusikakooli akordioniõpetaja, Õnnela Teearu.

18. novembril 2001 said Pärnus sanatooriumi kokku alljärgnevad vabariigi muusikakoolide akordioniõpetajad: Pärnu, Häädemeeste, Pärnu-Jaagupi, Kilingi-Nõmme, Viljandi, Abja-Paluoja, Karksi-Nuia, Mustla, Lihula, Märjamaa, Türi. Otsustati luua nimetatud muusikakoolide akordioniõpilastest orkester „Noored akordionistid“. Orkestri peadirigendiks valiti G. Otsa nim. Tallinna Muusikakooli õpetaja ja interpret Venda Tammann. Orkestri kooskäimise kohaks jäi Pärnu. Orkestri loomisel peeti oluliseks õpilaste õpimotivatsiooni tõstmist läbi koosmusitseerimise. Nähti ka võimalust akordioni kui instrumendi populariseerimiseks ja mitmekesise kontserttegevuse pakkumist õpilastele. Samuti pakkus see õpetajatele võimaluse ise arranžeerida teoseid ja neid ka dirigeerida. Tähtis oli ka repertuaari ampluaa – klassikast kerge muusikani, sest akordion võimaldab mängida igasugust repertuaari. Tähtsaks peeti ka õpetajate/õpilaste omavahelist aktiivset suhtlemist ja meeldivat seltsielu. Kui orkestriga liitus rütmigrupp Abja-Paluoja, lisas seegi orkestrile värvi.

Orkestri algses koosseisus mängis 27 õpilast ja 7 õpetajat. Proovid toimusid laagritena 2-3 korda aastas eri paigus –Abja-Paluoja, Häädemeestel, Sindis, Kilingi-Nõmmes jm. Partiid pidid olema kodus ettevalmistatud ja õpitud. Ühisproovis täpsustati štrihhe ja temposid ning kinnistati teoste muusikaline kujundamine ja dünaamika. Enamasti kasutati Venda Tammanni orkestriseadeid.

19. augustil 2002 nimetati orkester ümber „Tremoloks“ (üks lõõtsatehnika liike, kus lõõtsa liigutatakse kiiresti lahti-kinni.)

2002-2005 oli orkestril mitmeid esinemisi nii Eestis kui ka välismaal. Olulisemad olid esinemised Sata Häme Soi Festivalil Soomes, kontsertreis Vaasasse. 2004. aastal salvestati heliplaat „Sinu tiibade all“, mis sisaldas orkestri eriilmelist repertuaari.

Orkester „Tremolo“ oli tuumikorkester Pärnus sügisesel koolivaheajal toimuval Rahvusvahelisel Akordioni festivalil. Ühiskontserdil oli kõikidel eesti muusikakooli akordioniõpilastel võimalus koos mängida. Sellest kogemusest saadud rõõm ja koosmusitseerimise võlu aitas kindlasti kaasa, et paljud õpilased soovisid liituda orkestriga.

Esimestel aastatel mängisid orkestris kaasa ka õpetajad, kuid õpilaste lisandudes nad loobusid sellest. Oli ju esmane eesmärk anda õpilastele võimalus koosmusitseerimiseks. Samuti oli põhjuseks pillipargi vähesus. Paljud koolid ei saanud endale lubada kallite ja kvaliteetsete akordionide soetamist ja nii anti paremad pillid õpilastele.

2005. aastal mängis orkestris 13 õpilast ja juba ka 4 õpetajat, et häälerühmi toetada. 2007. aasta kontsertreisil Ida Virumaale oli orkester kahanenud 4 õpilase/vilistlase ja 5 õpetajani. Suurematel üritustel (2007. aasta oktoobris oli orkestri 5. aastapäev ja Venda Tammanni 75. juubel) oli lava taas täis mängijaid, kuid üha enam oli neid, kes olid küll orkestri nimekirjas aga laagrites ning kontsertreisidel ei osalenud. Näiteks Poola Koszalinis akordionimuusika festivalile 2008 sõitis 18 inimest, neist õpilasi 5 õpilast, 6 õpetajat, rütmigrupp ja saatjad. Reaalselt mängivaid akordioniste oli vaid 11.

2009. aastal on orkestri nimekirjas taas 15 õpilast/vilistlast ja 8 õpetajat. Kontsertreisile Soome tuli aga kaasa vaid 9 õpilast. Ning jällegi tuli abi õpetajate poolt, et orkestri nime õigustada. Sama aasta mais toimus dirigentide vahetus. Peadirigendiks sai Abja-Paluoja akordioniõpetaja ja orkestri eestvedaja Valdo Värk.

2010. aastal muutus „Tremolo“ rahvusvaheliseks kollektiiviks, sest seal alustasid tööd Leedu ja Läti akordionistid. Orkestri nimeks sai „Baltic Tremolo“. Lisandus ka dirigente – Šiauliai konservatooriumi õppejõud Marite Markeviciene ja Limbaži muusikakooli direktor ja õppejõud Viktor Nikandrov. Leedu on tuntud, kui akordionimuusikat tähtsustav riik. Vilniuse Konservatooriumis on omandanud akordionalase kõrghariduse mitmed eesti akordioniõpetajad aastatel, kui see võimalus Eestis puudus. Loomulikult oli ja on seal ka praegu palju akordioniõpilasi. Läti ja Leedu õpilaste liitumisel „Tremologa“, kaldus koosseisu osakaal

suuresti nende kasuks. Plussiks võib pidada orkestri kõlapildi mitmekesisemaks muutumist, tehnilise kvaliteedi tõusu, repertuaari eriilmelisust. Kuid miinuseks on eesti mängijate pidev vähenemine.

2013. aastaks on pea 40-liikmeliseks paisunud orkestri koosseisust jäänud Eesti poolel mängima pidevalt 5-6 vilistlast, 4 õpetajat ja rütmigrupp. Uusi tulijaid, hoolimata orkestri reklaamimisest ja võimalusest mängida sügisestel festivalidel koondorkestris, ei ole.

Orkestri liikmete arvulist statistikat jälgides võib tõdeda, et kunagi nii elujõuliselt alanud ettevõtmine on Eesti poolel lõpusirgel. Kontserdid ja laagrid toimuvad, kuid valdav osa mängijatest on Leedu ja Läti muusikakoolide õpilased/vilistlased. Siiski on akordioniansambleid pea igas Eesti muusikakoolis, sest koosmusitseerimine motiveerib õpilasi oma pillimängu täiustama ja arendama, ometi ei soovi õpilased enam orkestri tegevusest osa võtta.

Kõigest eelnevast tulenevad ka käesoleva bakalaureusetöö uurimisküsimused, mida uurin „Tremolo“ näitel:

1. Millised tegurid motiveerivad õpilasi osalema orkestritöös?
2. Kuidas mõjutab orkestritöös osalemine õpilaste õpimotivatsiooni ning nende erialast arengut?
3. Mis põhjustab orkestrist väljalangemist ning motivatsioonikadu orkestris osaleda?

3. UURIMISTÖÖ METOODIKA

Käesolevas peatükis annan ülevaate uurimuse valimist, töös kasutatavast uurimismeetodist ja andmeanalüüsimeetoditest.

3.1. Valim ja taustainfo kirjeldus

Uuringu valimi koostamise meetodiks on mugavusvalim – akordioniorkestri „Tremolo“ kroonika koostaja Õnnela Teearu siiani säilinud kontaktid endiste orkestrantidega. Valimit koostades lähtusin uurija jaoks kergesti kättesaadavatest huvialustest, millele viitab ka mugavusvalimi mõiste.

Oma tegutsemiseaja jooksul on orkestris mänginud umbes 60 õpilast. Ankeetküsitlus saadeti 35-le õpilasele, neist vastas 22 Eesti erinevates muusikakoolides õppinutest – Pärnu muusikakool (4), Paide muusikakool (4), Tarvastu muusikakool (3), Abja muusikakool (2), Türi muusikakool (2), Vändra muusikakool (2), Kilingi-Nõmme muusikakool (2), Häädemeeste muusikakool (2) ja Kärkla muusikakool (1).

Vastanutest 77,3 % olid naised ja 22,7 % mehed vanuses 19-28 eluaastat.

Küsitletutest lõpetas muusikakooli 21 ja vaid ühel jäi kool lõpetamata. Taustaandmetest selgus ka, et 47,6 % vastanutest oli akordioni õppinud 7 aastat, mis on muusikakooli nominaalaeg ja 42,8 % 8-10 aastat. See arv näitab õpimotivatsiooni püsimist ka peale kooli lõpetamist ja soovi jätkata akordionimängu õppimist lisaastmes.

Küsimusele „Kas tegelete ka praegu muusikaga?“ vastas jaatavalt 9. Enamus tegeleb hobikorras akordioni- ja klaverimänguga, mõned laulavad kooris. Kolm on valinud muusikaalase elukutse – 1 lasteaia muusikaõpetaja, 1 vabakutseline muusik, 1 mängib folkbändis.

Küsimusele „Mitmendas klassis õppisite muusikakoolis, kui astusite orkestrisse „Tremolo“?“ vastasid pooled, et 5., 6. klassis, neljandik 7. klassis. See näitab, et pillimängu olulised tehnilised võtted olid omandatud ja orkestri repertuaari valdamine ei olnud raske. Üks vastanutest astus orkestrisse juba 3. klassis tänu õpetaja toele ja julgustamisele.

3.2. Andmekogumismeetod ja protseduurid

Andmete kogumiseks kasutatavaks vahendiks oli ankeetküsitlus e-formularis (Lisa 1). Küsitluse viisin läbi 10.04.2014 – 23.04.2014. Küsimustik koosnes 23-st küsimusest, sisaldades nii valikvastustega kui ka avatud küsimusi. Küsimustiku koostamisel on lähtusin põhimõttest uurida mitmekülgset õpi- ja koosmängumotivatsiooni mõjutavaid tegureid.

Ankeetküsitluse saatsin 35-le akordioniorkestris „Tremolo“ osalenud mängijale. Vastas 22 ehk 62,8 %.

3.3. Andmeanalüüs

Empiirilise uurimise juures kasutasin nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset uurimismeetodit. Avatud vastustega küsimuste analüüsil kasutasin temaatilist sisuanalüüsi. Andmeanalüüsi viisin läbi küsitluskeskkonna *e-formular* statistika moodulis.

4. TULEMUSED JA ARUTELU

Käesolevas peatükis annan ülevaate uurimistöö tulemustest. Esitlen tulemusi ankeetküsitluse struktuuri järgi.

Järgmised küsimused kajastavad mängijate liikumist orkestris.

Mis aastal astusite orkestrisse „Tremolo“?

40% vastanutest (9) astus orkestrisse aastatel 2001-2002. See oli nii mängijate arvu kui ka huvi poolest orkestri kõrgaeg. Sageli toimusid õppelaagrid ja palju oli kontserte. Järgnevatel aastatel huvi vähenes. 2003 astus orkestrisse üks; 2005 kolm; 2006 kolm; 2008 kaks; 2009 kolm ning 2011 üks õpilane. 2012-2013 uusi mängijaid ei lisandunud.

Mis aastal lahkusite orkestrist „Tremolo“?

Kõige enam – kolmandik õpilastest – lõpetas oma orkestritegevuse aastatel 2006-2008. Teistel aastatel jagunevad lahkujad ühtlasemalt.

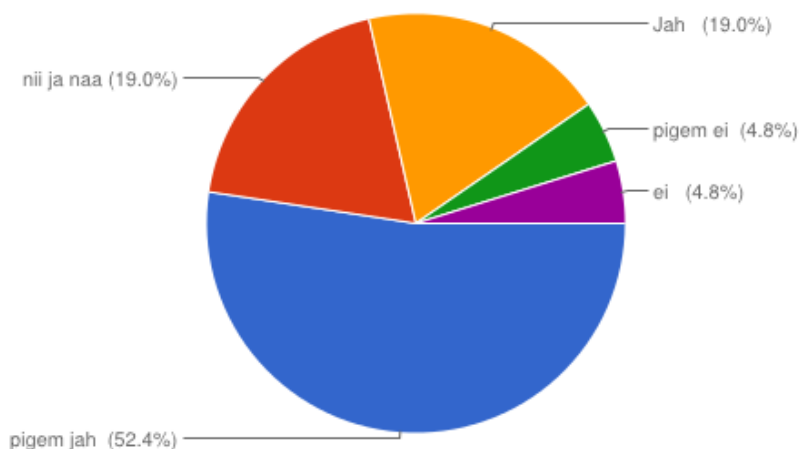
Miks astusite orkestrisse „Tremolo“? (koosmusitseerimine, kontserttegevus, õppelaagrid, välisreisid, meeldiv seltsielu, sõbrad/tuttavad soovitasid, õpetaja soovitas, oma pillimängutaseme tõstmine) Palun vastake pingereana, kõige olulisem 1 jne.

Kolme kõige olulisema põhjusena toodi välja õpetaja soovitus (kõige olulisemana nimetanud 50% vastanutest), meeldiv seltsielu (20%) ning koosmusitseerimise võimalus (15%). Järgnesid õppelaagrid, kontserttegevus, oma pillimängutaseme tõstmine. Viimastena nimetati välisreise ja sõprade/tuttavate soovitusi. Ühe vastaja jaoks oli kõige olulisem võimalus töötada koos dirigendi Venda Tammaniga. Ühe vastaja vastus oli „õpetaja käskis“

Kas orkestri tegevus vastas teie ootustele? Kui vastasite „ei“, siis palun põhjendage, mis ei vastanud.

Jaatavalt vastas 17 küsitletut ja eitavalt 4, üks jättis siis vastamata. Puudusena toodi välja, et palade valikul ei arvestatud piisavalt mängijate soovidega, laagreid ja kokkusaamisi oleks võinud olla tihedamini, esines kohatist organiseerimatust ja palju oli neid, kes mängisid valesti või vaikselt. Rõhuv osa vastanutest oli siiski orkestri tegevusega rahul.

Kas orkestris osalemine motiveeris teid rohkem pilli harjutama?

Joonis 1. Õpilaste motivatsioon pilli harjutada

Vastuse variant	Vastajate arv	%
pigem jah	11	52.4
nii ja naa	4	19.0
Jah	4	19.0
pigem ei	1	4.8
ei	1	4.8
kokku	21	100

Tabel 1. Joonisel üks näidatud pilliharjutamise motivatsioon vastajate arvu järgi

Jooniselt 1 ja tabelist 1 nähtub, et ligi 75% õpilastest motiveeris koosmusitseerimine rohkem pilli harjutama. Üks jättis vastamata. See tulemus toetab esimese peatüki teoreetilises osas kirjeldatud seisukohta koosmängu tähtsusest pillimängus õpimotivatsiooni soodustava tegurina. Lähtuvalt taustaandmetest võib oletada, et ülejäänud 25% olid juba muusikakooli lõpetamas või lõpetanud ning ei olnud motiveeritud rohkem pilli harjutama.

Kas ja kuidas inspireeris teid dirigendi tegevus? Kirjeldage.

Orkestrit on tema tegevuse jooksul juhendanud 4 dirigenti – Venda Tammann ja Valdo Värk Eestist, Viktor Nikandrov Lätist ja Maryte Markeviciene Leedust.

Valdav osa positiivseid kommentaare on antud Venda Tammanni tegevusele. Üks vastaja arvas, et „Venda oli väga tore ja nõudlik dirigent, kellega sai mõnda loos olevat käiku kas või paarkümmend korda harjutatud, seni kuni oli see perfektne“. Teise vastaja arvates oli „Venda esimene õpetaja, kes õpetas mängima "peaga" ja ka tegelikult juhendas meid“. Veel kommentaare: *Inspireeris mind oma isiksusega- ta ise oli väga pühendunud ning Eestis väga austatud akordionist, mis motiveeris end sama heaks saama / dirigent Venda Tamman oli väga inspireeriv isiksus ja oma ala professionaal / tema autoriteetsus inspireeris väga / Venda Tammanni käe all oli orkestris lausa lust mängida. Dirigent teadis täpselt mida ta tahab ja kuidas seda saavutada. Tema naeratus peale loo viimast nooti, oli see, milles väljendus rohkem tänu, kui mis tahes sõnades. Peale tema lahkumist ei olnud orkester enam see / V. Tammann valis alati aeglasemat muusikat (kirikumuusika), temale oli oluline kvaliteet ja rõhud“.*

Läti ja Leedu dirigentide tegevuse kohta arvati, et nad olid väga pühendunud ning mõistlikult nõudlikud, mis motiveeris rohkem harjutama.

Arvamused Valdo Värgi tegevuse kohta olid kahetised – nii positiivsed kui ka negatiivsed. Ühe vastaja arvamus oli: „Meil oli kaks dirigenti. Ja ma usun, et mõlemad dirigendid suutsid mind inspireerida just oma olemusega. Nad on ju täiesti erinevad inimesed, erinevate vaadetega. Ja nad suutsid juhendades ja palasid mängides mind endaga kaasa tõmmata“. Aga oli ka teistsugune arvamus: „V. Värk'ile meeldis hoogne akordionimuusika. Ma hakkasin tundma pinget ja survet ning motivatsioon hakkas langema. Ka paljud noored ei olnud enam rahul ning lahkusid orkestrist“. Üks vastanu ütles lausa negatiivselt, et „Eesti poolne (V. Värk) justkui oma maitsetusega võõrandas pigem“.

Nendest arvamustest selgub, et õpilased hindasid dirigentide nõudlikkust, professionaalsust ning pühendumust oma tööle. Pealiskaudsus ning maitsetus pigem langetas motivatsiooni ning vähendas rahulolu orkestri tegevusega. Samas on tegemist erinevate indiviidide hinnangutega, mille taga võib olla ka isiksuste kokkusobimatus.

Kas ja kuidas orkestris mängitav repertuaar arendas teie pillimänguoskust? Kirjeldage.

Mõned õpilased, kes õppisid orkestrisse astudes muusikakooli 7. klassis või lisaastmes, väitsid, et tehnilist pillimänguoskust repertuaar ei arendanud, kuid nad omandasid teisi oskusi. Ühe vastaja arvates orkestris mängitav repertuaar arendas koosmängimise, teiste kuulamise ja dirigendi jälgimise oskust. Ühe muusikakooli lõpetanu jaoks oli positiivne, et „aitas noodist

lugemist mitte ära unustada, õpetas hoidma kindlat rütmi ja väga palju tähelepanu ja keskendumist“.

Enamuse vastajate arvates motiveeris just orkestri mitmekesine repertuaar neid oma pillimänguoskust arendama. *„Aeglasemad lood arendasid kuulumisostkust ning teha paremini koostööd teiste partiide mängijatega. Kiiremad lood aitasid kaasa pillimängu tehnikale / Kuna orkestri kava oli väga mitmekülgne siis pillimängu kohalt oli see kõik üldiselt väga arendav / Repertuaar oli hoopis teistsugune ning andis võimaluse mängida väga kauneid viise klassikalisest muusikast / Kindlasti arendas! Kuna tegemist oli orkestriga, siis pidid igaüks enda panuse andma, mis pani pingutama paremini mängima“.*

Kas orkestris osalemine mõjus teie pilliõppele innustavalt? Kirjeldage.

Enamus vastajaid arvas, et orkestritöö mõjus nende pilliõppele innustavalt, kuna tegeldi erinevate žanrite ja stiilidega, mille tehniliste ja muusikaliste võtete omandamisega tuli intensiivselt töötada. Aga oluliseks peeti ka õppelaagrite õhtusi „jämmimisi“ ehk vaba musitseerimist, kus mõne andeka noore akordionisti eesvedamisel koos mängiti.

Ühe vastaja arvates *“ rohked esinemised ja oskus laval esineda andis enesekindlust juurde, alati peale laagreid oli pikaks ajaks õhtud sisustatud pillimänguga“.* Teise vastaja arvamus oli: *„ Ma tahtsin ju kõikide teiste heade mängijatega samal tasemel olla. See ajendaski rohkem harjutama, rohkem mängima“.* Veel arvati, et *„ üksinda pilli õppida on üks asi, aga kui ümber on mitu sõpra, kellega koos muusikat teha, siis motivatsioon ja emotsioon on kordi suurem“.*

Kui suur mõju oli orkestris osalemine teie põhipilli õpingutele? Kirjeldage.

Kuna enamus vastajaid olid orkestrisse astumisel juba muusikakooli viimastes klassides ja mõned ka lisaastmes, siis mängutehniliselt ei olnud orkestris osalemisel nende põhipilli õpingutele suurt mõju. Pigem viidati järgmistele asjaoludele: hakati oma mängu rohkem kuulama; andis väga palju esinemisjulgust; orkestris mängimine oli nagu muusikakoolijärgne õpingute jätkumine; nauditi just koosmusitseerimise eeliseid.

Kas ja kuidas motiveeris teid orkestris mängimine? Kirjeldage.

Ainult üks vastas sellele küsimusele *„mängisin seal vastumeelselt“.* Kõik teised leidsid motivatsiooni kaaslastelt, kes olid sama pühendunud. Väga motiveerisid ka edukad kontserdid ja reisid.

Kommentaariid: „ *põhiliselt motiveeris mind seltskond / esinemised ja ühine tahe akordionit orkestris mängida / motiveeris see, et ei tahtnud teiste noorte ees piinlikust tunda, kuna ei osanud oma repertuaari / tahtsin mängida aina paremini, arvan, et see mõjus vägagi motiveerivalt / Orkester andis tavaliselt hea positiivse emotsiooni, mis kandus ka teistesse eluvaldkondadesse.*“

Mis meeldis orkestris mängimise juures kõige rohkem?

Vastajad peavad üksmeelselt kõige olulisemaks musikaalsete inimeste seltskonda, kellega koos harjutada ja esineda. Tähtsateks peeti ka kontsertreise, festivale ja konkursse, kus oli võimalus kuulata teiste maade orkestreid ning muusikat.

Ühe vastaja jaoks oli kõige olulisemad „ *inimesed, kellega sai koos musitseerida ja kelle seast sai sõpru kogu eluks*“. Teisele meeldis kõige rohkem, et oli „ *palju lähedat rahvast, laagrid, reisirid, kontserdid erinevates Eestimaa kirikutes, kuhu muidu poleks elu sees sattunud*“. Üks arvamus oli „*ma ei ole kunagi kuskil mujal nautinud akordionit mängimist nii palju kui orkestris*“. Üks vastaja oli jõudnud arusaamisele, et „*akordion ei pea ilmtingimata olema vanema generatsiooni loripill*“.

Mis orkestris mängimise juures ei meeldinud? Põhjendage.

Paljud vastajaid ei olnud rahul pikkade ja väsitavate proovipäevadega. Kuid nüüd, tagantjärele, on aru saadud harjutamise ja muusikaliste peensuste saavutamise vajalikkusest. Välja on toodud ka õhtuse seltsielu vähest organiseerimist, mis ühendaks ja liidaks mängijaid rohkem. Ei meeldinud ka pikad sõidud kontserdipaikadesse, kuigi nenditakse, et edukas esinemine korvas ajakulu. Orkestri repertuaar ei meeldinud samuti kõigile ning oleks soovitud mängida rohkem uusi ja erinevate karakteritega palasid.

Mis põhjusel lahkusite orkestrist? Põhjendage.

Vastustes on välja toodud põhiliste põhjustena kooli lõpetamine (50%), ülikooli õppima asumine (10%), teise riiki kolimine (10%) ja tööle asumine (10%). Seega puudus aeg individuaalseks harjutamiseks ja võimalus osaleda õppelaagrites osalemiseks. Ühe põhjusena on 4 õpilast nimetanud praeguse dirigendi mittemotiveerivat tegevust.

Kas soovite midagi juurde lisada?

Ühe vastaja arvamus oli: „*Oleks keegi noor, asjalik ja töökas dirigent Eesti poole peal, läheks tagasi*“. Üks vastaja on teinud resümee oma orkestris mängitud aastatest: „*Mulle tundub, et Tremolo suureks väärtuseks oligi just seltsielu. Väikestest linnadest pärit noorel on tihti keeruline leida eakaaslast kes samuti akordionit mängiksid ja kellega oleks võimalik end samastada. Seltsielu loomisega aitas Tremolo tegelikult väga palju kaasa sellele, et akordionimuusika muutus minu jaoks normaalseks elu osaks. See ei olnud enam vaid kuiv muusikakoolis harjutamine harjutamise pärast. Koos me õppisime mängima näiteks filmide tunnusmeloodiaid ja pop-lugusid - muusikat, mis meid huvitas. Seega võin öelda, et Tremolo muutis väga palju minu arusaama ja suhtumist akordionimuusikasse*“.

4.1. Järeldused

Antud uuringu üheks eesmärgiks oli teada saada, kuidas koosmusitseerimine motiveerib põhipilli õpinguid. Sellele küsimusele vastas 75%, et orkestritöös osalemine motiveeris neid rohkem harjutama ning mõjus õpingutele innustavalt (Tabel 1, lk 19). Ülejäänud 25%, kes õppisid muusikakooli viimastes klassides või lisaastmes, väitsid, et tehnilisele pillimänguoskusele ei andnud orkestris mängimine uusi oskusi. Küll aga tõid nad positiivsena välja oskused, mida just koosmäng neile andis – esinemisjulgust, enda ja teiste mängu kuulamisoskust, pala terviku tunnetust, erinevate muusikažanride ja stiilide tundmaõppimist ning ühtset musitseerimist. Muusikakooli lõpetanute jaoks oli see nagu muusikaõpingute jätkuks. Siit järeldub, et ühel või teisel moel motiveeris orkestris mängimine kõiki vastanuid.

Orkestriga liitus kõige enam õpilasi algaastail (2001-2002). Innustasid õppelaagrid, koosmusitseerimine ja võimalus kontserttegevuseks. Ka järgmistel aastatel orkestrisse astujad nimetasid samu motiive. Kuna orkester asutati õpetajate initsiatiivil, siis oluline oli ka õpetaja soovitus osaleda orkestritöös. Peale ühise pillimängu tõid vastajad olulise aspektina välja meeldiva seltsielu võimaluse ühesuguste muusikahuviliste noortega ning oma pillimängutaseme tõstmise. Tähtsaks peeti vabat improvisatsioonilist musitseerimist mõne kogenuma mängija eestvõttel. Hilisematel aastatel orkestriga liitunud õpilased tundsid puudust just sellisest seltsielust. Kui algaastatel toimusid orkestri kokkusaamised peaaegu igakuiselt, siis hiljem tunduvalt harvemini – 1-2 korda aastas. Põhiline aeg kulus palade harjutamisele ning üks teise lähemalt tundmaõppimiseks ning seltsieluks jäi vähe aega.

Kolmandik küsitlusele vastanud õpilastest lahkus orkestrist aastatel 2006-2008. Orkestrisse astumisel õppisid palju muusikakooli viimastes klassides ning lahkumise põhjusteks olid muusikakooli ning üldharidusliku kooli lõpetamine, tööle asumine ning ülikooli astumine. Orkestritööga tegelemiseks ei jätkunud enam aega. Ka hilisematel aastatel on orkestrist lahkutud samadel põhjustel. Kuid on välja toodud ka üks erinev lahkumise põhjus - dirigendi vahetumine 2009. aastal.

Ankeetküsitluses oli küsimus „Kas ja kuidas motiveeris teid dirigendi tegevus?”. Vastustest selgub, et dirigendi isiksusel, professionaalsusel ning pühendumusel oma tööle on väga suur mõju õpilaste motiveeritusele osaleda orkestritöös. Oluliseks peeti, et dirigent teaks täpselt, mida ta tahab ja kuidas seda saavutada. Hinnati nõudlikkust ja dirigendi püüdu saavutada palades tehniline perfektsus ja muusikaline kvaliteet. Tähtsaks peeti dirigendi isikuomadusi – võimet inspireerida, oskust suhelda ja positiivselt tunnustada. Dirigendi vahetumisel 2009. aastal mõned õpilased uues dirigendis neid omadusi ei leidnud ning motivatsiooni langedes nad lahkusid orkestrist.

Huvitav vastuolu ilmneb küsimuses orkestris mängitava repertuaari osas. Mina oma Tarvastu muusika- ja Kunstikooli akordioniõpilastega liitusin orkestriga 2005. aastal. Orkester töötas dirigent Venda Tammanni juhendamisel. Tema poolt valitud repertuaaris oli palju klassikalisi teoseid, mida kajastab ka orkestri repertuaari loetelu (Lisa 2). Teismelistele õpilastele tundusid need lood aeglased ja kohati igavad ning avaldati pidevalt soovi mängida midagi noortepärasemat ning „särsakamat”. See soov viis isegi dirigendi vahetumiseni. Nüüd, juba täiskasvanuna, küsimusele reperuaari valiku kohta, antakse hoopis erinevat tagasisidet. Hinnatakse võimalust mängida „kauneid klassikalisi viise”, märgitakse, et aeglasemad lood arendasid kuulmisoskust ning võimet teha paremini koostööd teiste partiide mängijatega. Sellest järeldub, et klassikalise muusika olemus ning eripära saab enam mõistetavaks muusikalise kogemuse ning küpsuse läbi.

Orkestris osalemine ning orkestri tegevus tervikuna meeldis enamikule vastajatest. Meeldis Eesti eri paigust muusikaalsete noorte koosmusitseerimine, ühised õppelaagrid, kontsertreisid, seltsielu. Paljud leidsid uusi tutvavaid ja sõpru. Ilmselt on orkestris mängimine mõjutanud ka noorte edasist muusikalist tegevust. Ankeetküsitluse vastustest selgus, et 4 õpilast on valinud muusikaalase ameti, 5 tegeleb hobikorras pillimängu või koorilauluga.

Vaadates tagasi akordioniorkestris „Tremolo” oldud aastatele on vastajad pidanud seda üheks väärtuslikuks kogemuseks, mis on muutnud palju nende arusaama ning suhtumist akordionimuusikasse.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada olulised tegurid, mis motiveerivad õpilasi osalema orkestritöös ning põhjused, miks loobutakse orkestris osalemast, samuti ka dirigendi tegevus ning repertuaarivaliku tähtsus motiveeriva tegurina. Ankeetküsitlus viidi läbi akordioniorkestris „Tremolo” mänginud õpilaste seas ajavahemikul 10.04.2014 – 23.04.2014. Küsimustik saadeti 35-le õpilasele, vastas 22.

Uurimuses osalenud õpilased reastasid olulisuse järgi järgmised orkestritöös osalemist motiveerivad tegurid: õpetaja soovitus; koosmusitseerimise võimalus; meeldiv seltsielu; õppelaagrid; kontserttegevus; oma pillimängutaseme tõstmine; välisreisid; sõprade/tuttavate soovitus. Avatud vastustega küsimustest selgus, et oluliseks motivaatoriks oli ka dirigentide tegevus ning repertuaari valik.

Kuna enamus õpilastest astus orkestrisse muusikakooli vanemas astmes siis nende pillimängu tehnilist arengut orkestris osalemine eriti ei mõjutanud. Küll aga nende muusikalist arengut tänu erinevate žanride ja stiilide mängimisele. Nooremaid innustas ning motiveeris rohkem harjutama tahe tunda end teistega võrdselt ning nende õpimotivatsiooni ning erialast arengut mõjutas orkestris mängimine suurel määral.

Orkestrist lahkumise põhiliste põhjustena toodi välja muusikakooli ning üldharidusliku kooli lõpetamine, tööle asumine ja ülikooli õppima minek. Ei leitud enam aega tegeleda orkestritööga. Mõne vastaja puhul kadus motivatsioon dirigendi vahetumisel.

Käesoleva uurimuse põhjal võib öelda, et uurimuses osalenud õpilased pidasid oma osalemist orkestris oluliseks eluetapiks, olid motiveeritud koosmusitseerimisest ning vaid 4 kaotasid motivatsiooni, teiste puhul põhjustasid lahkumise elulised tegurid.

KASUTATUD KIRJANDUS

Hohensee, T. 2002. *Energiasüüst laiskadele*. Tallinn: Tormikivi.

Kidron, A. 2001. *Psühholoogia põhisuunad*. Tallinn: Mondo.

Kivisild, K. 2009. <http://www.annaabi.ee/MOTIVATSIOON-JA-MOTIVATSIOONITEOORIAD-ainet%C3%B6%C3%B6-m25321.html> (18.03.2014).

Kogan, A. 2012. *Muusikakoolist väljalangemise ennetamine õpimotivatsiooni tõhustamise kaudu*. (Magistritöö.) TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia. Viljandi.

Krull, E. 2000. *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu Ülikooli kirjastus.

Maslow, A.H. 2007. *Motivatsioon ja isiksus*. Tallinn: Mantra Kirjastus.

Mägi, K. 2010. *Motivatsiooniline areng*.

<http://eduko.archimedes.ee/files/EDUKOraamatkaanega.pdf> (25.03.2014).

Narva Muusikakooli akordioniorkester „Ad Libitum“. rahvakultuur.ee/?f=55&t=178&k=1787 (03.04.2014).

Noorte motivatsioon huvitegevuses. weebly.com/noorte-motivatsioon-huvitegevuses.html (26.03.2014).

Piaget, J. http://stud.sisekaitse.ee/Teppan/Opiteooriad/jean_piaget.html. (18.03.2014).

Pink, D.H. 2011. *Liikumapanev jõud*. Penguin Group, Riverhead Books.

Sepp, V. 2010. *Andekusest ja andekatest lastest*. Tartu: AS Atlex.

Tearu, Õ. 2001. *Akordionistide orkester „Tremolo“*. (Kroonika). Kilingi-Nõmme. Õ. Tearu valduses.

Võru Muusikakooli akordioniorkester. rahvakultuur.ee/?f=55&t=178&k=43539 (03.04.2014).

Välja, T. 2008. *Akordionimäng Eestis*. Tallinn: Eesti Akordioniliit

LISA 1. ANKEETKÜSIMUSTIK

1. Milline on Teie sugu? naine mees
2. Teie vanus täisaastates?
3. Mitu aastat olete õppinud akordioni?
4. Millises muusikakoolis õppisite?
5. Kas lõpetasite muusikakooli? jah ei
6. Mis on Teie praegune tegevusala?
7. Kas tegelete ka praegu muusikaga? jah ei
8. Kui vastasite „jah”, siis palun kirjeldage oma muusikalist tegevust.
9. Mitmendas klassis õppisite muusikakoolis, kui astusite orkestrisse „Tremolo“?
 2. klassis
 3. klassis
 4. klassis
 5. klassis
 6. klassis
 7. klassis
 - lisaastmes
10. Mis aastal astusite orkestrisse „Tremolo“?
 - 2001
 - 2002
 - 2003
 - 2004
 - 2005
 - 2006
 - 2007
 - 2008
 - 2009
 - 2010
 - 2011
 - 2012
 - 2013
11. Mis aastal lahkusite orkestrist „Tremolo“?
 - 2002
 - 2003

2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013

12. Miks astusite orkestrisse „Tremolo“? (Märkige üks või mitu põhjust) Palun vastake pingereana, kõige olulisem 1 jne.

Koosmusitseerimine

Kontserttegevus

Õppelaagrid

Välisreisid

Meeldiv seltsielu

Sõbrad/tuttavad soovitasid

Õpetaja soovitas

Oma pillimängutaseme tõstmine

Muu

13. Kas orkestri tegevus vastas Teie ootustele? jah ei

14. Kui vastasite „ei“, siis palun põhjendage, mis ei vastanud?

15. Kas orkestris osalemine motiveeris Teid rohkem pilli harjutama?

Jah pigem jah nii ja naa pigem ei ei

16. Kas ja kuidas inspireeris Teid dirigendi tegevus?

17. Kas ja kuidas orkestris mängitav repertuaar arendas Teie pillimänguoskust?

18. Kas orkestris osalemine mõjus Teie pilliõppele innustavalt? Kirjeldage.

19. Kui suur mõju oli orkestris osalemine Teie põhipilli õpingutele? Kirjeldage.

20. Kas ja kuidas motiveeris teid orkestris mängimine? Kirjeldage.

21. Mis meeldis orkestris mängimise juures kõige rohkem?

22. Mis orkestris mängimise juures ei meeldinud? Põhjendage.

23. Mis põhjustel lahkusite orkestrist? Põhjendage.

Kas soovite midagi juurde lisada?

LISA 2. AKORDIONIORKESTRI „TREMOLO“ REPERTUAAR AASTATEL 2001-2013

1. P. Edberg	Akordionivalss
2. M. Jäppilä	Õhtutuule sõnum
3. A. Rickardsson	Roslageni valss
4. W. A. Mozart	Väike öömuusika
5. V. Ahvenainen	Aromaatne lill
6. J. S. Bach	Aaria
7. F. P. Frontini	Väikesed muusikud
8. B. Blaha	Akordioni boogie
9. J. Staruss sen	Marss
10. C. Counod	Offertorium
11. J. Pisano	Mis uudist?
12. P. Prado	Patricia
13. I. Berlin	Valged jõulud
14. T. Pikethy	Prelüüd nr. 4
15. W. Palmer, B. Huges	Lipud
16. T. Pikethy	Prelüüd nr. 14
17. V. Goller	Prelüüd
18. H. Backman	On Sunday Morning
19. G. Gershwin	Summertime
20. J. Lennon, P. McCartney	Bye-Bye Love
21. D. Martin	Talvevõlumaa
22. C. Freedman, J. Knight	Kella rock
23. W. A. Mozart	Ave verum
24. W. F. Bach	Allegro
25. A. Foote	Meditatsioon
26. M. Charpentier	Te Deum
27. A. Volpi	Intermezzo
28. S. Simons, G. Marks	All of Me
29. C. Romera	Hippy Hippy Shake
30. G. Young	Prelüüd
31. G. Young	Prelüüd klassikalises stiilis
32. E. Tinel	Improvisatsioon
33. G. Young	Trumpet Voluntary
34. J. S. Bach	Largo
35. G. F. Händel	Ariooso
36. V. D. Thompson	Sinu tiibade all

37. G. Caccini	Ave Maria
38. E. Hauge	Prelüüd
39. L. Holm	Prantsuse visiit
40. G. Gemmy	Schencken Rag
41. R. Würthner	Tango sentimentale
42. B. Kämpfert	Danke Schön
43. B. Kämpfert	A Swinging Safari
44. G. Gershwin	The Man I Love
45. Traditsionaal	Tiger Rag
46. H. Deuringer	Promenaad
47. Eesti rahvaviis seadn. R. Toi	Meil aiaäärne tänavas
48. G. F. Händel	Aaria süidist Veemuusika
49. T. Pikethy	Fugett
50. T. Murena	El Galliega
51. A. Piazzolla	Tanguango
52. A. Piazzolla	Tere õhtust
53. G. Botsver	Must ja valge
54. Seadn. Valdo Värk	Popurii Bachi teemadel
55. P. Reverberi	Skertso
56. M. Birn	Jõulufantaasia
57. T. Albinioni	Adagio
58. R. Valgre	Veel viivuks jää
59. W. Kilae	Polonees
60. R. Gscheidle	Hiina
61. V. Värk	Meenutades
62. V. Värk	Just As Blues
63. J. S. Bach	Kaja
64. A. L. Weber	Memory
65. R. Pauls	Cielavina
66. P. Linke	Marss
67. L. Biolmanas	Introduktsioon
68. A. Hatšaturjan	Mõõkade tants
69. H. Herold	Trompeti meloodia
70. Kuuba rahvaviis	Kuuba meloodia
71. G. Miller	Moonlight Serenade
72. J. Naujalis	Unistus
73. R. Bažilin	Ragtime

74. M. Seiber Prelüüd ja fuuga a-moll
75. Anonymos XVIII saj. Avamäng
76. H. G. Gölz City Moments
- I osa Morning
- II osa Rush Hour
- V osa Soul Night

SUMMARY

The accordion orchestra called Tremolo was created in 2001 for students to provide them possibilities for making music and performing concerts together. In the beginning participation was high and collective was stable. Over time a high fluidness among members has arisen. It remarkably destabilizes orchestra's performance quality. There have been students who have played in the orchestra for two to three months as well as there are students who have been playing there since the beginning.

This situation has arisen many questions: 1) Which factors motivate students to participate in the orchestra; 2) How does participation in the orchestra affect students' motivation to study and development of their specialty; 3) What causes resignation from the orchestra and loss of motivation in participation.

Since these matters have not examined in a study before the purpose of present bachelor's thesis is to find out significant factors which motivate students to participate in orchestra and how does participation in the orchestra affect students' motivation to study and development of their specialty.

First chapters give an overview of theoretical basis of present bachelor's thesis. First one gives an overview of motivation and motivation to study, second describes history of accordion and activity of accordion orchestras in Estonia, third contains methodology of the study, selection, methodology of collecting and analyzing data and fourth chapter shows results, analysis and conclusion of questionnaire.

For collecting data I conducted a survey in eFormular. I ran the questionnaire from 10th of May to 23rd of May. It consisted of 23 questions with multiple choice or free text answers. I focused my questions on finding out factors that affect study- and co-performing motivation.

The study shows that factors that motivate students to participate in orchestra are recommendation from teacher, friends or acquaintances, possibility of co-performance, likable social life, training camps, performing concerts, wish to develop one's specialty and foreign trips. Also a significant motivator was activity of choirmaster and repertoire.

Students are inspired and motivated to practice by wanting to feel equal to others. Their motivation to study and development of their specialty is significantly influenced by playing in orchestra.

The reasons for quitting the orchestra are that students are being forced to start working, ending music school or general education school or they are going to study to university. Some respondent added changing choir master for being a reason for loss of motivation.

From conducted study it can be claimed that students considered being part of an accordion orchestra an important phase of their lives and they were motivated by co-performing. Only four of them lost motivation and others quit because of vital reasons.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina , Mare Kilk

(sünnikuupäev: 04.03.1955)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

ÕPILASTE MOTIVATSIOON AKORDIONIORKESTRIS OSALEMISES „TREMOLO“
NÄITEL

mille juhendaja on Kadri Steinbach

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 20.05.2014.